

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра слов'янської філології та загального мовознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри слов'янської
філології та загального мовознавства
_____ С.Д. Абрамович
_____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ МОВЛЕННЄВА КОМУНІКАЦІЯ

підготовки фахівців *першого (бакалаврського)* рівня вищої освіти

за освітньо-професійною програмою *Політологія*

спеціальності *052 Політологія*

галузі знань *05 Соціальні та поведінкові науки*

мова навчання *українська*

2020-2021 навчальний рік

Розробник програми: С. Д. Абрамович, доктор філологічних наук, професор.

Ухвалено на засіданні кафедри слов'янської філології та загального мовознавства.

Протокол № ____ від _____ 20__ року

ПОГОДЖЕНО

Керівники груп забезпечення освітньої програми _____

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою курсу є формування у студентів системи знань про закономірності мовленнєвого спілкування, про мову як специфічний та унікальний феномен людства, зокрема про специфіку політичного красномовства, культуру політичного спілкування, вміння переконувати співбесідника, вироблення умінь та навичок ефективної мовленнєвої комунікації в професійній сфері, підвищення загальної культури мовлення.

Завдання вивчення дисципліни:

- опанування теоретичного змісту проблем «мова та спілкування» й «міжособистісне та громадське спілкування людей»;
- засвоєння таких постулатів комунікації, як логічні докази та емоційний вплив, етика і психологія мовленнєвої поведінки, мовленнєві тактики спілкування, підготовка виступу перед аудиторією тощо;
- оволодіння основними термінами та поняттями мовленнєвого спілкування на рівні відтворення, тлумачення та використання у повсякденному житті;
- набуття навичок та умінь застосування знань з мовленнєвого спілкування для визначення лінії особистої поведінки в умовах зростання мовної ініціативності суспільства.

Опановуючи курс «Мовленнєва комунікація», студенти засвоюють передбачені освітньо-професійною програмою знання. Курс базується на узагальнені низки вагомих історико-теоретичних розробок, має концептуальний та прикладний характер, дає студентам змогу оволодіти сумою необхідних професійних знань та навичок. На цій основі студенти засвоюють передбачені освітньо-професійною програмою компетентності.

Загальні:

- Здатність оволодіння загальною культурою мислення, розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі мовленнєвої комунікації, в першу чергу – політичної;

Фахові компетентності спеціальності:

- здатність усвідомлення кращих традицій світової та вітчизняної політичної публіцистики;
- здатність до вільного використання специфічних особливостей політичного красномовства;
- здатність до побудови ораторського виступу;
- здатність дотримуватися нормативів культури дискусії;
- здатність вироблення навичок аналізу жанрових, сюжетно-композиційних та жанрово-стилістичних вирішень політико-публіцистичних творів та використання цього досвіду на практиці.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни		
	Денна форма навчання		
Рік навчання	2		
Семестр вивчення	3		
Кількість кредитів ЄКТС	4		
Загальний обсяг годин	120		
Кількість годин навчальних занять	40		
Лекційні заняття	20		
Практичні заняття	20		
Семінарські заняття	0		
Лабораторні заняття	0		
Самостійна та індивідуальна робота	80		
Форма підсумкового контролю	екзамен		

3. Статус дисципліни

дисципліна вільного вибору студента.

4. Передумови для вивчення дисципліни

(пререквізити курсу)

Даний курс читається в контексті вивчення таких дисциплін, як історія, психологія, українська мова за професійним спрямуванням, що забезпечує підвищення якості підготовки спеціаліста й істотно наближує викладання дисципліни до практичної сторони навчально-наукового процесу.

5. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення дисципліни студент:

знає:

- основні нормативи усної та письмової мови стосовно до сфери політичної риторики;
- суму основних риторичних прийомів, спрямованих на досягнення чіткого прагматичного результату.

вміє:

- вільно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, використовувати різні форми й види мовних засобів відповідно до обраного жанру;
- якісно готувати промову, публіцистичну статтю тощо;
- вдатися принагідно до переконливої публіцистичної імпровізації.

5. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин		
	Лекційні	Практичні	Самостійна

	заняття	заняття	та індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. МОВЛЕННЄВА КОМУНІКАЦІЯ ТА ЇЇ ПОЛІТИКО-ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ ДИСКУРС			
<i>Тема 1</i> ВСТУП . ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ПРО МОВЛЕННЄВУ КОМУНІКАЦІЮ 1. Мовленнєва комунікація як мистецтво і навчальна дисципліна. Предмет і завдання курсу, його зв'язок з іншими навчальними дисциплінами. 2. Поняття про комунікацію. Значення мовленнєвої комунікації для професійної діяльності політолога. 3. Мова та спілкування Особливості усного та письмового спілкування. 3. Основні форми комунікативної поведінки (монолог, діалог, полілог). 4. Комунікація у різних соціальних сферах. 5. Ретроспектива формування європейської ритрики. 6. Полікодовість сучасної комунікативної семіосфери (реклама, Інтернет, мобільний зв'язок тощо).	4	2	16
<i>Тема 2</i> ЛОГІЧНІ ДОКАЗИ ТА ЕМОЦІЙНИЙ ВПЛИВ 1. Закони логіки у комунікації. 2. Логічні помилки, їх різновиди. 3. Логічна аргументація. 4. Емоційні моменти комунікації та її ірраціональні первні.	2	2	8
<i>Тема 3</i> ЕТИКА І ПСИХОЛОГІЯ МОВЛЕННЄВОЇ ПОВЕДІНКИ 1. Моральні цінності співрозмовників. 2. Мовний етикет; його динамізм. 3. Психологічна готовність до спілкування. 4. Роль контактної зони у комунікації. 5. Соціальні ролі та рольова поведінка людини. 6. Гендерні аспекти спілкування.	2	2	8
<i>Тема 4</i> МОВЛЕННЄВІ ТАКТИКИ СПІЛКУВАННЯ: ПОШУКИ КОНСЕНСУСУ 1. Поняття про метамову і тактики спілкування. 2. Комунікативна установка: переконувати чи знаходити спільну мову? 3. Полеміка у спілкуванні.	2	2	8

<p>4. Конфлікт та методи його вирішення. 5. Маніпуляція та протидія їй. 6. Поняття «постправди». в сьогоdnішньому суспільстві. 7. Неориторика та «чорна риторика»; проблема зомбіювання аудиторії. 8. Способи викриття нещирості і брехні.</p>			
<p style="text-align: center;"><i>Тема 5</i></p> <p style="text-align: center;">ПОНЯТТЯ ПРО ПОЛІТИЧНУ МОВУ</p> <p>1. Політична мова як складова політичної культури суспільства. 2. Різновиди політичної мови. 3. Мова політичної пропаганди. 4. Політична реклама. 5. Мова політичних документів. 6. Маніпулятивний потенціал політичної мови.</p>	2	2	8
<p style="text-align: center;"><i>Тема 6</i></p> <p style="text-align: center;">ПОЛІТОЛОГ І АУДИТОРІЯ</p> <p>1. Якості, що забезпечують ефективність мовленнєвого впливу. 2. Основні знання, уміння і навички мовця. 3. Засоби встановлення і підтримання контакту та прийоми управління аудиторією. 4. Аудиторія як соціально-психологічна спільність людей. 5. Уміння слухати як запорука ораторського успіху.</p>	2	2	8
<p style="text-align: center;"><i>Тема 7</i></p> <p style="text-align: center;">МИСТЕЦТВО СУПЕРЕЧКИ, ЙОГО ОСНОВНІ ФОРМИ ТА ЖАНРИ</p> <p>1. Поняття про суперечку. 2. Специфіка політичної суперечки. 3. Стратегія і тактика суперечки. 4. Правила ведення дискусії, особливості політичної дискусії. 5. Полеміка як різновид суперечки. 6. Етика політичної суперечки.</p>	2	2	8
<p style="text-align: center;"><i>Тема 8</i></p> <p style="text-align: center;">ПІДГОТОВКА ВИСТУПУ ПЕРЕД АУДИТОРІЄЮ</p> <p>1. Методика підготовки промови. 2. Етапи підготовки тексту. 3. Структура ораторського твору. 4. Типологія промов.</p>	2	2	8

<i>Тема 9</i>			
КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ	2	2	8
1. Стил ь мовлення.			
2. Стил ь спілкування.			
3. Елементи художності та літературні прийоми в мові оратора.			
4. Невербальні засоби спілкування.			
5. Зовнішня культура оратора.			
Разом:	20	20	80

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Модульна контрольна робота, перевірка результатів самостійної роботи, екзамен.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів за формами поточного та підсумкового контролю

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 (100 балів)				
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	40	100
40 балів	15 балів	5 балів		

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингов а оцінка з навчальної дисципліни	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)			

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів під час практичних занять

Рівні навч. досягнень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, понять, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості явищ; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості висновки за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком різні види аналізу явищ; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості висновки за алгоритмом, але його висновки не логічні, не послідовні.
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати матеріал, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час виконання вправ за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; виконувати різні види аналізу, його відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить наукові поняття, категорії, формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.

Високий (творчо-професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних мовних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси наукової діяльності; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності; спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати наукові проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів за виконання модульної контрольної роботи

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Початковий	6	Студент володіє матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, понять, фактів без зв'язку між ними, намагається викладати матеріал і виконувати завдання на основі елементарних знань і навичок; робить прості висновки за готовим алгоритмом.
Середній	7	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, розуміє основні положення навчального матеріалу, робить прості висновки за алгоритмом, але його висновки не логічні, не послідовні; може виконати за зразком різні види завдань.
Достатній	8	Знання студента досить повні, він правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими
	10	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, формулює закони; може виконувати різні види завдань, у т. ч. прості творчі завдання; має сформовані типові навички.

Високий	15	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу мовних явищ; уміє самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
----------------	-----------	--

Оцінювання самостійної та індивідуальної роботи

Самостійна робота оцінюється за 5-бальною шкалою.

Обравши один із варіантів самостійної роботи і керуючись методичними рекомендаціями, студент виконує завдання і здає роботу на перевірку. При оцінюванні враховується ступінь засвоєння матеріалу, вміння критично оцінювати інформацію, вміння підкріплювати власну думку посиланнями на авторитетні джерела, вміння ілюструвати теоретичні положення доречними прикладами, вміння робити аналітичні висновки.

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок студентів за виконання самостійної роботи

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Початковий	1	Студент володіє матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, понять, фактів без зв'язку між ними, намагається викладати матеріал і виконувати завдання на основі елементарних знань і навичок; робить прості висновки за готовим алгоритмом.
Середній	2	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, розуміє основні положення навчального матеріалу, робить прості висновки за алгоритмом, але його висновки не логічні, не послідовні; може виконати за зразком різні види завдань.
Достатній	3	Знання студента досить повні, він правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися
	4	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, формулює закони; може виконувати різні види завдань, у т. ч. прості творчі завдання; має сформовані типові навички.

Високий	5	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу мовних явищ; уміє самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.
----------------	----------	--

9. Рекомендована література

Основна

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнева комунікація : підручник. Київ : Вид. дім Д. Бураго, 2013. 460 с.
2. Білоусова Т. П. Риторика : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О.А., 2012. 256 с.
3. Білоусова Т. П. Риторика : навчально-методичний посібник. 2-ге вид., перероб. І доп. Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006», 2015. 256 с.
4. Маніпулятивний потенціал політичної мови. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія.* 2002. Вип. 42-45. С. 86.
5. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови. Київ : Академія, 2010. 360 с.
6. Мистецтво говорити як умова діяльності політика. *Політологічний вісник.* 2001. № 9. С. 92-97.
7. Мова і політика. *Політологічний вісник.* 2000. № 6. С. 117–123.
8. Петренко В.В. Особливості функціонування політичної мови як засобу маніпулятивного впливу. *Політологічний вісник.* 2002. № 11. С. 66-72 .
9. Петренко В. Політична мова : навч. посіб. Київ : ІМВ, 2006. С. 193–196.
10. Роль мови в політиці. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія.* 2001. Вип. 37. С. 52-53.

Додаткова

11. Богдан С. К. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ : Рідна мова, 1998. 475 с
12. Квіт С. М. Масова комунікація. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 206 с.
13. Корняка О. Мистецтво гречності. Київ : Либідь, 1995. 89 с.
14. Куньч З, Городиловська Г., Шмілик І. Риторика : [навчальний посібник для ВНЗ]. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 496 с.
15. Різун В. В. Теорія масової комунікації. Київ : Просвіта, 2008. 260 с.
16. Томан І. Мистецтво говорити. Київ : Політвидав України, 1989. 293 с.
- 17.